

Modellen in de ontwikkelingspsychopathologie (H002093)

Cursusomvang (nominale waarden; effectieve waarden kunnen verschillen per opleiding)

Studiepunten 4.0   **Studietijd 120 u**

Aanbodsessies en werkvormen in academiejaar 2025-2026

A (semester 1)	Nederlands	Gent	hoorcollege zelfstandig werk groepswerk
----------------	------------	------	---

Lesgevers in academiejaar 2025-2026

Goossens, Lien	PP07	Verantwoordelijk lesgever
De Mey, Wim	PP07	Medelesgever
Van Malderen, Eva	PP07	Medelesgever
Verbeke, Sandra	PP07	Medelesgever

Aangeboden in onderstaande opleidingen in 2025-2026

	stptn	aanbodsessie
Bachelor of Science in de psychologie (afstudeerrichting klinische psychologie)	4	A
Bachelor of Arts in de moraalwetenschappen	4	A
Bachelor of Arts in de wijsbegeerte	4	A
Schakelprogramma tot Master of Science in de psychologie (afstudeerrichting klinische psychologie)	4	A
Voorbereidingsprogramma tot Master of Science in de psychologie (afstudeerrichting klinische psychologie)	4	A

Onderwijstalen

Nederlands

Trefwoorden

Psychopathologie; ontwikkeling; modellen; kind; adolescent.

Situering

Dit opleidingsonderdeel situeert zich in het blok Modellen in de psychologie (Blok 2) en verdiept zich meer specifiek de ontwikkelingspsychopathologische modellen. Het opleidingsonderdeel werkt voorbereidend op de opleidingsonderdelen Integratie Modellen in de Klinische Psychologie (Blok 2), Assessment ontwikkelingspsychopathologische processen (Blok 3), Ontwikkelingsgerichte psychotherapie en Gevallenstudie in de ontwikkelingsgerichte therapie (Blok 4).

Inhoud

In dit opleidingsonderdeel komen volgende onderwerpen aan bod:

- In een eerste luik wordt gefocust op de **conceptualisatie van ontwikkelingspsychopathologie (OP)** en klinische ontwikkelingspsychologie (KLOP) en wordt een overzicht geboden van de basisprincipes bij het beschrijven, verklaren en voorspellen van afwijking van normale ontwikkeling volgens het OP-model. In deze lessen komen o.a. volgende inhouden aan bod:
  - prevalentie van psychopathologie bij kinderen en adolescenten
  - visies omtrent classificatie
  - ontwikkelingstaken/normale ontwikkeling
  - principes van equifinaliteit en multifinaliteit
  - transactionele visie met risicofactoren en protectieve factoren (veerkracht) op verschillende niveaus
  - stabiliteit en verandering in afwijkend functioneren

- ontwikkelingstrajecten en preventie

Hierbij wordt de aanzet gegeven tot het beantwoorden van de 7 kernvragen binnen het OP-model (zie verder)

- Daaropvolgend wordt een overzicht geboden van **verschillende modellen binnen OP** (bv. goodness of fit model, diathese stress model, differential susceptibility model...). Deze vertegenwoordigen verschillende visies om naar ontwikkeling van psychopathologie te kijken en worden gekoppeld aan **klinische beelden die verschijnen tijdens opeenvolgende leeftijdsfasen**. Dit wordt gelinkt aan de basisprincipes van het OP-model die tijdens de eerste lessen bod komen. De volgende beelden komen aan bod:
  - Vroege socialisatieproblemen, gehechtheidsproblemen, kindermishandeling en trauma
  - Impulsregulatieproblemen in de kindertijd en adolescentie (gedragsproblemen, verslaving, zelfverwondend gedrag)
  - Internaliserende problemen in kindertijd en adolescentie (Angst, depressieve klachten, eetproblemen)
- Doorheen de cursus komen **zowel probleemspecifieke als transdiagnostische modellen** aan bod en worden illustraties voorzien van **recente wetenschappelijke studies** binnen het onderzoeksdomein van de OP.

De 7 kernvragen binnen het OP-model:

- **Visie op mens-zijn en menselijk functioneren:** Mensen zijn denkende wezens die betekenissen geven aan hun wereld (cognitieve visie). Hierbij spelen onderliggende cognitieve schema's een belangrijke rol. Deze sturen onze informatieverwerking en bepalen gevoelens, gedachten en gedrag. Ze vormen als het ware een bril die het leven van de mens kan kleuren. Binnen het OP-model wordt de afwijkende ontwikkeling van kinderen en jongeren bestudeerd en cognitieve schema's kunnen hier een belangrijk in standhoudend mechanisme vormen.
- **Visie op normaliteit en abnormaliteit:** Voor het beschrijven van wat afwijkt van de normale ontwikkeling bij kinderen en jongeren kan gebruik gemaakt worden van de dimensionale benadering waarbij kinderen gesitueerd worden op een dimensie of continuüm gaande van weinig tot veel problemen. Daarnaast kan ook gebruik gemaakt worden van de categoriale benadering (DSM), waarbij een stoornis aanwezig is of niet. Het in rekening brengen van de mate van *impairment* is belangrijk, alsook de kennis van ontwikkelingstaken die horen bij een bepaalde leeftijdsfase en mogelijke culturele factoren. Ook wordt binnen de OP verder gekeken dan louter naar de beschrijving op gedragsniveau, maar is er interesse in onderliggende (specifieke en transdiagnostische) mechanismen/oorzaken.
- **Etiologie en veerkracht:** Psychopathologie wordt gezien als een interactie tussen kind en omgevingsfactoren. Het model bij uitstek is het transactioneel model, waarbij er sprake is van een dynamische en bidirectionele beïnvloeding (interacties) tussen risico- en beschermende factoren. Zowel risico-als beschermende factoren zijn te situeren op verschillende niveaus: organisch, intrapersoonlijk, interpersoonlijk en hogere orde niveau (bio-psycho-sociaal). Trajecten die afwijken van de normale ontwikkeling worden niet als deterministisch gezien, maar kunnen afgezwakt of omgebogen worden door aanwezigheid van beschermende factoren/mechanismen.
- **Kernconcepten:** Beschrijven, verklaren en voorspellen van afwijkende ontwikkeling, longitudinaal, mechanismen, equifinaliteit en multifinaliteit, veerkracht, transactioneel model
- **Helpende/belemmerende factoren voor verandering (moderatoren):** Binnen een diathese stressvisie kunnen kwetsbaarheden binnen het individu (vb. op vlak van temperament, cognitieve kwetsbaarheden) in interactie met chronische of acute stressoren leiden tot de ontwikkeling van psychopathologie. Wijziging in de balans tussen deze factoren kunnen een helpende of nefaste invloed hebben op verandering.
- **Processen van verandering (mediatoren):** Verandering kan via intrapersoonlijke processen, zoals zelfregulatieprocessen, emotieregulatieprocessen en cognitieve processen (gedrag – emotie- cognitie). Daarnaast kan verandering ook via de omgeving plaatsvinden.
- **Context:** Er wordt uitgegaan van een ecologische en transactionele benadering (contexten op verschillende niveaus, die onderling interageren) waarbij de omgeving vaak als stressor optreedt die in interactie met kwetsbaarheidsfactoren een verklaring kan bieden voor psychopathologie

Begincompetenties

Dit opleidingsonderdeel bouwt verder op bepaalde eindcompetenties van Ontwikkelingspsychologie, Hedendaagse ontwikkelingspsychologische theorieën.

Eindcompetenties

- 1 Theoretische concepten definiëren, kaderen, onderscheiden en vergelijken.
- 2 Theoretische modellen beschrijven, beargumenteren en in verband brengen met

wetenschappelijke bevindingen en klinische vraagstellingen.

- 3 Klinische stoornissen doorheen verschillende leeftijdsfasen beschrijven, verklaren en voorspellen.
- 4 Methodes van onderzoek in het vakgebied herkennen en beargumenteren.
- 5 Recente ontwikkelingen in het vakgebied beschrijven en kritisch benaderen.
- 6 Klinisch ontwikkelingspsychologische visie op preventie en interventie uitwerken en beargumenteren.

Creditcontractvoorwaarde

Toelating tot dit opleidingsonderdeel via creditcontract is mogelijk mits gunstige beoordeling van de competenties

Examencontractvoorwaarde

Dit opleidingsonderdeel kan niet via examencontract gevolgd worden

Didactische werkvormen

Groepswerk, Hoorcollege, Zelfstandig werk

Toelichtingen bij de didactische werkvormen

Hoorcolleges: De colleges worden ondersteund met powerpoint presentaties, geïllustreerd met demonstraties via video-materiaal en leerinhouden worden interactief besproken om het actief leren en verwerken van inzichten te bevorderen en kritisch denken te stimuleren.

Begeleide zelfstudie in de vorm van leerpaden waarbij studenten verschillende opdrachten volbrengen. Deze opdrachten bestaan o.a. uit: lezen en verwerken van recente wetenschappelijke literatuur, toepassen van leerstof op situatieschetsen.

Groepswerk: voorbereiden, toepassen en integreren van theoretische kennis binnen de eigen omgeving. Reflecteren over het groepsproces.

Dit opleidingsonderdeel gaat uit van verantwoord gebruik van generatieve artificiële intelligentie (GAI). Tijdens de lessenreeks wordt toegelicht wat hieronder verstaan wordt.

Studiemateriaal

Type: Handboek

Naam: Prins, P., & Braet, C. (2014). Klinische Ontwikkelingspsychologie (Herdruk). Houten: Bohn • Stafleu Van Loghum

Richtprijs: € 52

Optioneel: nee

Taal : Nederlands

Beschikbaar in de bibliotheek : Ja

Beschikbaar via studentenvereniging : Ja

Gebruik en levensduur binnen het opleidingsonderdeel : regelmatig

Gebruik en levensduur binnen de opleiding : regelmatig

Type: Slides

Naam: Slides beschikbaar via Ufora

Richtprijs: Gratis of betaald door opleiding

Optioneel: nee

Taal : Nederlands

Beschikbaar op Ufora : Ja

Referenties

Lewis, M., & Rudolph, K. (2014). Handbook of Developmental Psychopathology. New York: Springer.

Sameroff, A., Lewis, M., & Miller, S. (Eds.) (2000). Handbook of Developmental Psychopathology (2nd ed.). New York: Plenum Publishers.

Vakinhoudelijke studiebegeleiding

Ondersteuning via Ufora, via e-mail of op afspraak.

Evaluatiemomenten

periodegebonden en niet-periodegebonden evaluatie

Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de eerste examenperiode

Schriftelijke evaluatie met meerkeuzevragen, Schriftelijke evaluatie met open vragen

Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de tweede examenperiode

Schriftelijke evaluatie met meerkeuzevragen, Schriftelijke evaluatie met open vragen

Evaluatievormen bij niet-periodegebonden evaluatie

Participatie, Werkstuk

Tweede examenkans in geval van niet-periodegebonden evaluatie

Examen in de tweede examenperiode is enkel mogelijk in gewijzigde vorm

Toelichtingen bij de evaluatievormen

- toelichting bij PE1 en PE2 (15 punten): schriftelijk examen met meerkeuzevragen en één open vraag (combinatie kennis en inzichtvragen)
- toelichting bij NPE (5 punten)
  - Vorm: werkstuk (groepswerk) waarin de student aantoont in staat te zijn om de theorie uit de hoorcolleges en demonstraties toe te passen in de dagelijkse context; daarnaast participeert de student aan de leerpaden binnen de aangegeven tijdslimiet en is in staat info uit de leerpaden te integreren in het werkstuk
  - Frequentie: de evaluatie is gebaseerd op kwaliteit van het werkstuk
  - Omschrijving tweede examenkans: werkstuk (opnieuw) uitvoeren/herwerken tussen de eerste en tweede examenperiode.
    - Wie in 1e zit slaagt voor het schriftelijk examen en niet voor het werkstuk, herwerkt in 2e zit het werkstuk.
    - Wie in 1e zit niet slaagt voor het schriftelijk examen en niet voor het werkstuk, doet in 2e zit het schriftelijk examen en herwerkt het werkstuk
    - Wie in 1e zit niet slaagt voor het schriftelijk examen en wel voor het werkstuk, doet in 2e zit het schriftelijk examen
  - Feedback: feedback op de leerpaden in de loop van het opleidingsonderdeel, feedback op het werkstuk via Ufora

Eindscoreberekening

-De periodegebonden evaluatie telt mee voor 75 % en de niet-periodegebonden evaluatie voor 25 %.

-Deelresultaten waarop de student minstens de helft van de punten verworven heeft, worden overgedragen naar een volgende examenperiode binnen hetzelfde academiejaar.

Deelresultaten worden nooit afgerond.

-Wanneer men niet deelneemt aan de evaluatie van één of meer onderdelen kan men niet meer slagen voor het geheel van het opleidingsonderdeel en wordt het eindcijfer teruggebracht tot het hoogste niet-delibereerbare cijfer (7/20) indien het eindcijfer hoger ligt.

Het eindcijfer is het gewogen gemiddelde van de verschillende onderdelen. Studenten kunnen voor dit opleidingsonderdeel enkel slagen wanneer ze voor alle onderdelen minimum 10/20 behalen.

Wanneer studenten voor minstens één van de onderdelen minder dan 10/20 behalen dan gelden onderstaande regels:

- Indien men voor minstens één onderdeel van de evaluatie een 8/20 of 9/20 behaalt, kan men niet slagen voor het geheel van het opleidingsonderdeel. Als de eindscore toch een cijfer van 10 of meer op 20 zou zijn, wordt dit teruggebracht tot het hoogste niet-geslaagd cijfer, nl. 9/20.
- Indien men voor minstens één onderdeel van de evaluatie minder dan 8/20 behaalt, kan men niet slagen voor het geheel van het opleidingsonderdeel. Als de eindscore toch een cijfer van 8 of meer op 20 zou zijn, wordt dit teruggebracht tot het hoogste niet-delibereerbare cijfer, nl. 7/20.